

כותרות חינוך

מכללה ירושלים – בית וגן
מנו"ף – מרכז להנהגה וניהול פדגוגי במערכת החינוך

ב"ה, אדר ב' תשע"ט

גיליון מספר 314

תוכן עניינים:

- 1..... תלונות במוקד של משרד החינוך
- 1-2..... "מהיי טק-להוראה"
- 2..... שילוב תלמידי החינוך המיוחד בחינוך הרגיל
- 3..... "תנו לגדול על שקט"
- 3..... נאבקים על כל תלמיד
- 3-4..... תחרות מדענים ומפתחים צעירים
- 4..... האם מסכים גורמים להאטה בקצב ההתפתחות?

תלונות במוקד של משרד החינוך

הדעות חלוקות היום אם ההורים בארץ הפכו ממעורבים למתערבים בחיי ילדיהם, אבל לפי נתונים שהגיעו לידי "מעריב", אין ספק שהם אכן הרבה יותר מודעים לנעשה עם ילדיהם ואינם חוששים להתלונן על בעיות שבהן הם נתקלים במערכת החינוך. בצד מגמה זו, גם התלמידים היום מודעים יותר לזכויותיהם ולא חוששים לפנות למשרד החינוך. על פי הנתונים של האגף לפניות ולתלונות הציבור והקו הפתוח לתלמידים של משרד החינוך – במהלך שנת 2018 התקבלו 59 אלף פניות. מדובר בזינוק של יותר מ – 4,000 פניות ביחס לשנת 2017, ובסך הכל נרשמה עלייה של 22% במספר הפניות בחמש השנים האחרונות, כאשר רוב הפונים אל האגף, כ – 75%, הם הורים או תלמידים. ניתן לראות כי התחומים שהכי מטרידים את הפונים (16.5%) הם בעיות בנושא אורחות החיים בתוך המוסדות החינוכיים – כללי המשמעת, ציונים וענישה – ולאחר מכן, תלונות על תפקודן של הנהלות המוסדות החינוכיים (10.9%). תלונות על כוח האדם בהוראה – נושא שמעסיק לא מעט אנשי חינוך המנסים להביא למערכת מורים ומורות טובים יותר שיראו במקצוע שליחות חינוכית – מהוות 7.9% מהפניות. עוד עולה מהנתונים כי 7.6% מהפניות התקבלו בנושא בחינות הבגרות, 7.5% בנושא אלימות, 4.9% על הסעות ו-4.8% בענייני רישום והעברות תלמידים. באופן מפתיע, תלונות על תשלומי ההורים – נושא רגיש שאותו מקדמים כבר מספר שנים בפורום ועדי ההורים היישוביים – הגיעו מ – 4.6% מהפונים בלבד. בעיות בתחום החינוך המיוחד מעסיקות רק 4.3%. עם זאת, חשוב להדגיש כי הנתונים נאספו לפני תחילת הפיילוט ברפורמה בחינוך המיוחד. (עופר לבנת – מעריב השבוע – 25.2.2019)

"מהיי-טק להוראה"

משרד החינוך הפסיק להכיר בוותק לצורכי שכר של מורים שעברו הסבה מהיי-טק והשתלבו בבתי ספר יסודיים או בחטיבות ביניים בשנת הלימודים הנוכחית. זאת, בניגוד למדיניות המשרד עד לחודשים האחרונים, ובניגוד למורים שהשתלבו בהוראה בתיכונים. חלק מהמורים, שנמצאים בימים אלה בהליך קביעת הוותק שלהם, הופתעו לגלות לאחרונה שהוותק שנקבע להם לא ישפיע

כותרות חינוך

מכללה ירושלים – בית וגן
מנו"ף – מרכז להנהגה וניהול פדגוגי במערכת החינוך

על דרגת השכר. השינוי גורם להפחתה משמעותית בשכרם של המורים – שמגיעה בחלק מהמקרים לאלפי שקלים. בעקבות הפנייה למשרד האוצר, נמסר שצוות משותף של משרדי האוצר והחינוך בוחן את הנושא. משרד החינוך מציג את הסבת המורים מהיי טק כיעד, שמטרתו להכניס כוח אדם איכותי ומשכיל להוראה בתחומי המתמטיקה והמדעים. "משרד החינוך רואה חשיבות רבה להכשרת עובדי היי טק כמורים בבתי הספר, מורים בעלי ידע רב בתחומי הדעת של ההוראה וניסיון עשיר ביישומי", באתר מינהלת "מהיי טק להוראה" מופיעה הבטחה מפורשת שהמשרד יכיר בניסיונם המקצועי כמרכיב משמעותי בשכר. "על פי החלטת משרד החינוך, יזכו בוגרי תוכניות ההסבה להכרה בניסיון קודם בעבודה כוותק בהוראה. זהו מרכיב חשוב בשכר". בעבר, מורים שעברו הסבה ממקצועות היי טק, קודמו באופן מיידי לדרגה גבוהה. בעקבות שינוי המדיניות, המורים מתחילים את דרכם בדרגה 1, שמשמעותה שכר נמוך במיוחד. משרד האוצר מסר בתגובה כי "משרד החינוך מכיר בשנות הוותק המקצועי של מי שעברו הסבה להוראה לשם חישוב שכרם בהתאם לקריטריונים. נוכח ההסכמים הקיבוציים, יש להכיר בוותק המקצועי של המוסבים לצורך קביעת הוותק לשכר בלבד ולא לצורך קביעת דרגה. יחד עם זאת, צוות משותף של משרדי האוצר והחינוך בוחן את הנושא". מהסתדרות המורים נמסר שהנושא לא מסודר באופן חדש, אך "במשך שנים הכיר המשרד בוותק של עובדי היי טק לצורך שכר". עוד הוסיפו ש"חבל שמשרד החינוך, שמשווע לכוח אדם איכותי, נוקט בדרכים שפוגעות גם במערכת וגם בעובדי ההוראה". (שירה קדרי עובדיה – הארץ – 21.2.2019)

שילוב תלמידי החינוך המיוחד בחינוך הרגיל

מנהלי בתי הספר העל יסודיים תובעים ממשרד החינוך לעצור לאלתר את יישום הרפורמה בחינוך המיוחד, בטענה שללא היערכות ותקציב ראויים תהיה זו בכייה לדורות, בשל הפגיעה הקשה שתיגרם לתלמידים. לקראת שנת הלימודים הבאה החל משרד החינוך בפעולות ליישום רפורמה שבמרכזה שילוב תלמידים מהחינוך המיוחד בחינוך הרגיל. אלא שמנשה לוי, יו"ר התאגדות מנהלי בתי הספר העל יסודיים, שיגר למשרד החינוך מכתב שבו התריע: "מערכת החינוך כיום אינה ערוכה לרפורמה מרחיקת לכת, כמו זו המוצעת. צוותי ההוראה מעולם לא הוכשרו בתחום החינוך המיוחד, ויש צורך בהכשרת תשתיות בתי הספר לקליטת תלמידים עם צרכים מיוחדים והכלתם. יש להיזהר מאוד עם קצב הטמעת רפורמה שכזו". על פי לוי, תקציב תלמיד בכיתה רגילה עומד על 7,000 שקלים לשנה, ובכיתת חינוך מיוחד על כ-30,000 שקלים, ולכן ברור שתלמיד חינוך מיוחד שישולב בבית ספר רגיל יקבל פחות שירותים מאלה שמקבל מי שלומד בבית ספר לחינוך מיוחד. "תלמידים רבים עם צרכים מיוחדים יגיעו למסגרות הרגילות ללא סל תמיכות ושירותים מיוחדים שנדרשים להם, ולבתי הספר לא תהיה האפשרות לסייע לאותם תלמידים, ולתת מענה לצרכים המיוחדים שלהם", כתב. במשרד החינוך דחו את הטענות ומסרו בתגובה: "בשלב ראשון ומיידי הוקצו 300 מיליון שקלים למתן מענים לפערים משמעותיים, ובסך הכל יוקצה סכום כולל של מיליארד שקלים, ותוספת משמעותית של שעות טיפול לתלמידים, בינוי חדרי הכלה בבתי ספר רגילים למתן טיפולים והכשרות מיוחדות למורים. המשרד החל בפיילוט במחוז צפון כדי ללמוד על קשיים וליצור את ההתאמות הנדרשות, ובמקביל יתקיים הליך היווצרות עם הציבור והתובנות שיתקבלו יילמדו וייבחנו. לא תהיה גריעה ולו של שקל אחד מהמשאבים של התלמידים שזקוקים לחינוך מיוחד – להיפך". (תמר טרבלסי חדד – ידיעות אחרונות – 16.1.2019)

כותרות חינוך

מכללה ירושלים – בית וגן
מנו"ף – מרכז להנהגה וניהול פדגוגי במערכת החינוך

”תנו לגדול על שקט”

מהפכה שקטה מתרחשת בחודשים האחרונים בבתי הספר היסודיים: יותר ויותר הורים לתלמידים בכיתות א'-ה' נלחמים בטלפונים החכמים (סמארטפונים), שהשתלטו על חיי הפנאי ועל יום הלימודים של התלמידים – וחוזרים לטלפונים ה"טיפשים". בשיתוף הורים אחרים, ולרוב גם בתי הספר, הם קוראים לדחות רכישת טלפון חכם לילדים ככל האפשר – על ידי רכישה קהילתית של טלפונים ללא אינטרנט, טלפונים בטוחים. הפרויקט, שזכה לשם "תנו לגדול על שקט", החל לפני כשנה וחצי על ידי שתי אימהות – נעמה גלעדי וסיגל רובין-שהם. לדבריה של רובין-שהם, "עוד לפני שילדים בגיל 7-8 מתחברים לרשת חברתית, הם צריכים לפתח כישורים חברתיים בסיסיים. אני חושבת שחלק מהסיבה שההורים קונים טלפון חכם זה כי הם לא רוצים שהילד יישאר 'בחוץ', ולכן ברגע שזה פרויקט קהילתי זה מונע את הדילמה". רובין-שהם מוסיפה כי "כבר רתמו יותר מ-200 בתי ספר יסודיים מרחבי הארץ שהחלו לקדם את היוזמה". באשר למתנגדים, היא מוסיפה כי "אנחנו שומעים שאנחנו הולכים נגד הקדמה, אבל זה בדיוק הפוך – אנחנו בחזית הקדמה, יודעים לזהות מה מוקדם מדי בגיל 8. את ההתמכרות לרשתות חברתיות אפשר לדחות בשנתיים-שלוש בלי להפסיד שום דבר טכנולוגי – וזה ההבדל היחיד בין סמארטפון בכף היד של הילד ושאר האמצעים שאנחנו מעמידים לרשותו בבית". (נועם (דבול) דביר – ישראל היום – 17.01.2019)

נאבקים על כל תלמיד

במבצע רחב היקף לאיתור תלמידים נושרים, איתרו אנשי משרד החינוך תלמידים עובדים במשחטות, באתרי בנייה, במוסכים, במאפיות לחם, בחנויות אופניים, במפעלי תעשייה ואחרים, משוטטים ברחובות ובקניונים. במבצע ראשון מסוגו "לגעת בראשים" של משרד החינוך משתתפים אלף קציני ביקור סדיר, מפקחים, אנשי מנהלה ועובדי נוער במבצע לאיתור 7,000 תלמידים שנשרו מהלימודים בניסיון להחזירם לבתי הספר או למסגרות המשלבות לימודים ועבודה. מנתוני משרד החינוך עולה, כי 14,938 תלמידים נשרו מהלימודים בשנת 2018, דווח מתוכם 4,749 תלמידי בתי ספר יסודיים, 5,014 תלמידי חטיבות ביניים ו-5,175 תלמידי בתי ספר תיכוניים. מנכ"ל משרד החינוך, שמואל אבואב, אומר כי הטיפול בתלמידים שנמצאים בקצה הרצף החינוכי הוא מערכי היסוד של משרד החינוך, עיקרון שאומר שלא מוותרים על אף ילד. מנהל אגף חינוך ילדים ונוער בסיכון במשרד החינוך חיים מויאל אומר כי היעד שנקבע הינו להגיע לתלמידים הנושרים ולפגוש אותם באופן אישי בבית, ואם הם אינם שם לאתר אותם במקומות עבודה ובילוי. "הצלחה נמדדת רק כאשר פוגשים פנים מול פנים את התלמיד שנשר", ציין מויאל "לאחר האיתור אנו פועלים כדי ליצור שיבוץ מחדש באחת משלל התכניות והמסגרות של המשרד. כולנו עוזבים את המשרדים ויוצאים אל השטח, לראות, לאתר ולגעת בראשים של הנושרים". מויאל ציין כי במקרים רבים התלמידים מסרבים לחזור למסגרת לימודים ובמקרים אחרים פועלים אנשי המשרד לשכנע את ההורים לתמוך בחזרה של ילדיהם למערכת. (תמר טרבלסי חדד – ידיעות אחרונות – 24.2.2019)

תחרות מדענים ומפתחים צעירים

אנשי הדרום ובעיקר התושבים הגרים באזורים שבהם האזעקה מפני טילים מזהירה כמה שניות לפני הפגיעה, יודעים עד כמה חשוב שהממ"ד יהיה אטום היטב ומוכן לכל הרעה במצב, העלולה

כותרות חינוך

מכללה ירושלים – בית וגן
מנו"ף – מרכז להנהגה וניהול פדגוגי במערכת החינוך

לקרות בכל רגע נתון. כעת מתברר שיש דרך לייעל את התהליך בשעת חירום. בדיוק על אותם התושבים בדרום חשבו אמיל דיסקין ואריאל זרצקי, תלמידים מבית הספר השש-שנתי ע"ש יצחק שמיר בפתח תקווה, כשהחלו לתכנן את עבודת הגמר שלהם. התלמידים, בליווי מורתם ד"ר דפנה זליג, פיתחו ממ"ד חכם המכין עצמו לכניסת הדיירים ומשפר התגוננות ומניעה של הדף. דיסקין וזרצקי מסבירים כי המערכת שפיתחו מופעלת אוטומטית על ידי התראה הנלקחת מאתר פיקוד העורף ומכינה את הממ"ד לכניסת הדיירים. המערכת סוגרת את חלון ההדף, מדליקה את התאורה ומפעילה את מיזוג האוויר וכוללת גם בקרה לזיהוי מכשולים בסגירת החלון. התלמידים יציגו את הפרויקט ב"תחרות מדענים ומפתחים צעירים בישראל 2019". (עפר לבנת – מעריב השבוע – 25.2.2019)

האם מסכים גורמים להאטה בקצב ההתפתחות?

מחקר שנערך בקנדה קובע כי יש קשר בין צפייה ממושכת במסכים לבין עיכוב בהתפתחות הקוגניטיבית של ילדים. במסגרת המחקר התבקשו הורים לבני שנתיים עד חמש לתעד כמה זמן ילדיהם צופים בטלוויזיה, במחשב או בטלפון סלולרי. המסקנות היו חד משמעיות: ילדים שצפו זמן רב יותר במסכים הפגינו ביצועים נמוכים יותר במבדקים התפתחותיים. "המשמעות היא שזמן מסך עלול לפגוע בהתפתחות הילד", כתבו החוקרים. סוגיית חשיפת ילדים למסכים היא מן הטעונות ביותר בימינו. כמעט כל שבוע מתפרסם מחקר חדש שמציע תשובה חדשה לשאלה זו, הגורמת לייסורי מצפון אצל ההורים בכל רחבי העולם. הבעיה הגדולה בחלק ניכר מהמחקרים היא שאלת הסיבה והתוצאה: קל להראות שיש קשר בין בעיות התנהגותיות, חברתיות ונפשיות אצל ילדים, לבין צפייה במסכים. אולם קשה יותר להוכיח כי המסכים הם הסיבה לבעיות, ולא כי ילדים עם בעיות התנהגותיות נוטים לצפות יותר במסכים. קבוצת חוקרים בקנדה ניסתה לפתור את המלכוד בעזרת מחקר ארוך טווח, שבו השתתפו יותר מ-2,400 ילדים בגילים שנתיים עד חמש והוריהם. מסקנות המחקר דו משמעיות: ילדים שצפו זמן רב יותר במסכים בגיל 24 חודשים הפגינו ביצועים נמוכים יותר במבדקים ההתפתחותיים בגיל 36 חודשים – וילדים שצפו זמן רב יותר במסכים בגיל 36 חודשים הפגינו ביצועים נמוכים יותר במבדקים ההתפתחותיים בגיל חמש. פרופ' אנדרו פריזבסקי, מנהל המחקר במכון אוקספורד לאינטרנט, הודה כי מדובר במחקר מעמיק בתחום הסובל ממחקרים רשלניים רבים, אבל הוא מזהיר שלא להיסחף בהסקת מסקנות מעשיות ממנו. לדבריו, מוקדם להסיק ש"הגבלת זמן המסך לבדה תשפר את התפתחות הילדים במידה משמעותית". (אסף רונאל – הארץ – 30.01.2019)

הערת המערכת: הקטעים המתפרסמים בעלון "כותרות חינוך" הם ביטוי חלקי מהנאמר במקור ואינו מתעד את כל המאמר. לכן, מומלץ למעוניינים לעיין במקור.

כמו כן, אם אינך מעוניין להמשיך לקבל חומר זה, שלח אלינו בקשת ביטול באימייל חוזר.